

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
σε συνεργασία με το
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΙΣ Τ.Π.Ε. ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

«Η Συμβολή του Παιχνιδιού και της Θεατρικής Τέχνης στην Ειδική Προσχολική
Εκπαίδευση»

Σοφία Μουτσώκου, Α.Μ. 643

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ.

Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

2^ο Μέλος: Δρ. Αγαθή Σταθοπούλου, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

3^ο Μέλος: Δρ. Δρ. Κατσαντώνη Σπυριδούλα, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Αθήνα, 2024

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη χρήση του παιχνιδιού και της θεατρικής τέχνης ως εργαλεία για την ενίσχυση της ανάπτυξης παιδιών με ειδικές ανάγκες προσχολικής ηλικίας. Καθώς ολοένα και περισσότερα παιδιά με ειδικές ανάγκες εντάσσονται στα γενικά σχολεία, η ανάγκη για αποτελεσματικές εκπαιδευτικές στρατηγικές γίνεται επιτακτική. Το παιχνίδι, μέσω της δημιουργικής έκφρασης και της διαδραστικής μάθησης, αναδεικνύεται ως μια πολλά υποσχόμενη μέθοδος για τη βελτίωση της κοινωνικής, συναισθηματικής, και γνωστικής ανάπτυξης αυτών των παιδιών. Ο κύριος σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει την αποτελεσματικότητα του παιχνιδιού και δη του θεατρικού, στην εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Η εργασία χωρίζεται σε δύο βασικά μέρη: το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο θεωρητικό μέρος, γίνεται μια ανάλυση της έννοιας του παιχνιδιού και της θεατρικής τέχνης και την εφαρμογής τους στην προσχολική εκπαίδευση, ειδικά για παιδιά με ειδικές ανάγκες. Εξετάζονται θεωρητικά πλαίσια που υποστηρίζουν τη χρήση του θεατρικού παιχνιδιού για την ανάπτυξη κοινωνικών, συναισθηματικών και γνωστικών δεξιοτήτων.

Στο ερευνητικό μέρος, αναλύονται 15 έρευνες που εξετάζουν τη σχέση μεταξύ παιχνιδιού και ανάπτυξης παιδιών με ειδικές ανάγκες. Τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών δείχνουν ότι το παιχνίδι και το θέατρο μπορεί να λειτουργήσει ως ισχυρό εργαλείο ενίσχυσης της ανάπτυξης, βελτιώνοντας τη σχολική και κοινωνική προσαρμογή των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Συνολικά, η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το παιχνίδι προσφέρει σημαντικά οφέλη για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, ενισχύοντας την κοινωνική τους αλληλεπίδραση, τη συναισθηματική τους ωριμότητα και τις γνωστικές τους δεξιότητες. Η χρήση του στην προσχολική ηλικία μπορεί να συμβάλλει στην καλύτερη ενσωμάτωση αυτών των παιδιών στην εκπαιδευτική κοινότητα και να τους προσφέρει τα εφόδια για να επιτύχουν μακροπρόθεσμα.

Λέξεις-κλειδιά: παιχνίδι, θέατρο, ειδικές ανάγκες, νηπιαγωγείο, κοινωνική ανάπτυξη, συναισθηματική ανάπτυξη, γνωστικές δεξιότητες

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alharthi, B. A. F. H., Khalifa, G. S. A., & Bhaumick, A. (2019). Redesign university operational performance through strategic indicators, and employees' commitment. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)*, 8(9), 372–380.
- Άλκηστις. (2008). *Μαύρη αγελάδα – άσπρη αγελάδα: Δραματική τέχνη στην εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
- Altun, Z. D. (2018). Early childhood pre-service teachers' perspectives on play and teachers' role. *International Education Studies*, 11(8), 91-97.
- American Academy of Pediatrics. (2018). Power of play: A pediatric role in enhancing development in young children. *Pediatrics*, 142(3), Article e20182058.
<https://doi.org/10.1542/peds.2018-2058>
- Anning, A., & Edwards, A. (2006). *Promoting children's learning from birth to five: Developing the new early years professional (2nd ed.)*. Open University Press.
- Assaf, M. (2012). Research brief: Play-based instruction. Mason GMU.

- Barblett, L., Knaus, M., & Barratt-Pugh, C. (2016). The pushes and pulls of pedagogy in the early years: Competing knowledge and the erosion of play-based learning. *Australasian Journal of Early Childhood*, 41(4), 36–43.
- Barton, D., & Hamilton, M. (2000). Literacy practices. In D. Barton, M. Hamilton, & R. Ivanic (Eds.), *Situated literacies: Reading and writing in context* (pp. 7-15). Routledge.
- Barton, E. E. (2015). Teaching generalized pretend play and related behaviors to young children with disabilities. *Exceptional Children*, 81(4), 489-506.
<https://doi.org/10.1177/0014402914563694>
- Barton, E. E., Choi, G., & Mauldin, E. G. (2019). Teaching sequences of pretend play to children with disabilities. *Journal of Early Intervention*, 41(1), 13-29.
<https://doi.org/10.1177/1053815118799466>
- Βασιλειάδη, Μ. (2018). *Το θεατρικό παιχνίδι ως εργαλείο προσέγγισης των θεμάτων του αναλυτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου για συμπερίληψη των παιδιών όλων των ικανοτήτων και αύξησης της συμμετοχής τους στην τυπική τάξη του νηπιαγωγείου*. Μεταπτυχιακή διατριβή, Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Bateson, P. (2017).** *Behaviour, development and evolution*. Open Book Publishers.
<https://doi.org/10.11647/OBP.0097>
- Bateson, P. P. G., & Martin, P. (2013). *Play, playfulness, creativity and innovation*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139057691>
- Beauchamp, H. (1998). *Τα παιδιά και το δραματικό παιχνίδι: Εξοικείωση με το θέατρο* (Ε. Πανίτσκα, Μετ.). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδάνος.
- Bergen, D., & Mauer, D. (2000). Symbolic play, phonological awareness, and literacy skills at three age levels. In K. A. Roskos & J. F. Christie (Eds.), *Play and literacy in early childhood: Research from multiple perspectives* (pp. 45–62). Lawrence Erlbaum Associates.
- Binnawas, M. S. H., Khalifa, G. S. A., & Bhaumik, A. (2020). Antecedents of student’s behavioral intentions in higher education institutions. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(3), 1949–1962. <https://doi.org/10.37200/IJPR/V24I3/PR200942>
- Βογινδρούκας, Ι., & Scherrat, D. (2005). *Οδηγός εκπαίδευσης παιδιών με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές*. Αθήνα: Εκδόσεις Ταξιδευτής.
- Bodrova, E., & Leong, D. (2005). *The importance of play: Why children need play*. *Early Childhood Today*, 20(1), 6-7

- Bolton, G. (1985). Changes in thinking about drama in education. *Theory into Practice*, 24(3), 151-157.
- Bonawitz, E. B., van Schijndel, T. J., Friel, D., & Schulz, L. (2012). Children balance theories and evidence in exploration, explanation, and learning. *Cognitive Psychology*, 64(4), 215–234. <https://doi.org/10.1016/j.cogpsych.2011.12.002>
- Bondioli, A. (2001). The adult as a tutor in fostering children's symbolic play. In A. Goncu & E. L. Klein (Eds.), *Children in play, story and school* (pp. 107–131). The Guilford Press.
- Boucher, M. D. (2012). *Social competence education for pre-service teachers*. Master's thesis, California State University, Sacramento].
- Βουτσινά, Κ. (1991). *Το θεατρικό παιχνίδι*. Αθήνα: Εκδόσεις Δίπτυχο.
- Bowell, P., & Heap, B. (2013). *Planning process drama: Enriching teaching and learning*. Routledge.
- Brewer, J. A. (2004). *Introduction to early childhood education: Preschool through primary grades*. MA: Pearson Allyn & Bacon.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Cambridge Mass: Harvard University Press
- Burghardt, G. M. (2011). Defining and recognizing play. In P. Nathan & A. D. Pellegrini (Eds.), *The oxford handbook of the development of play*. Oxford University Press
- Chen, F.P. (2011). Children learning through play: Perspectives and practices of early childhood educators in Singapore preschools serving children aged four to six years. *Childhood Journal*, 20(1), 371–388
- Chen, D., Cook, R. E., & Klein, M. D. (2012). *Adapting early childhood curricula for children with special needs*. Pearson
- Childress, D. C. (2010). Play behaviors of parents and their young children with disabilities. *Topics in Early Childhood Special Education*, 31(2), 112- 120. <https://doi.org/10.1177/0271121410390526>
- Chu, J., & Schulz, L. (2020). Exploratory play, rational action, and efficient search. *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/9yra2>
- Cochran-Smith, M. (2004). Editorial: The problem of teacher education. *Journal of Teacher Education*, 55, 295- 299

- Cooper, A. B. (2023). Perceptions of play-based curricula as an effective model of instruction for children with special needs. *Online Theses and Dissertations*. 805. <https://encompass.eku.edu/etd/805>
- Denning, C. B., & Stanton-Chapman, T. L. (2014). Effects of a social communication intervention on interactive play for young children with disabilities. *Journal of Education and Human Development*, 3(3)
- Dennis, L. R., & Stockall, N. (2014). Using play to build the social competence of young children with language delays: Practical guidelines for teachers. *Early Childhood Education Journal*, 43(1), 1-7. <https://doi.org/10.1007/s10643-014-0638-5>
- Dewey, J. (1963). *Experience and education*. London: Collier-Macmillan.
- Essa, E. L. (2007). *Introduction to early childhood education (5th ed.)*. Clifton Park, NY: Delmar/Thomson Learning
- Eirnasdottir, J. (2005). We can decide what to play! Children's perception of quality in an Icelandic playschool. *Early Education & Development*, 16(4), 469–488.
- Ζαχοπούλου, Μ. & Ιωαννίδη, Β. (2007). Μαθησιακές και διδακτικές δραστηριότητες για παιδιά με δυσχέρειες κοινωνικής προσαρμογής. Η περίπτωση του θεατρικού παιχνιδιού ως ενταξιακής πρακτικής. *Πρακτικά του 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής με διεθνή συμμετοχή “Η Ειδική Αγωγή στην κοινωνία της γνώσης”*, τ. Β'. (σσ. 223-227). Οργάνωση: Εταιρεία Ειδικής Παιδαγωγικής Ελλάδος σε συνεργασία με τον Τομέα Ειδικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αθηνών. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
- Faure, G. & Lascar, S. (2001). *Το θεατρικό παιχνίδι*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
- Federici S, Meloni F, Catarinella A, Mazzeschi C.(2017). Models of Disability in Children's Pretend Play: Measurement of Cognitive Representations and Affective Expression Using the Affect in Play Scale. *Front Psychol.* 18;8:794. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00794
- Fesseha, E., & Pyle, A. (2016). Conceptualizing play-based learning from kindergarten teachers' perspectives. *International Journal of Early Years Education*, 24(3), 361–377.
- Fleming, M. (2006). Drama and language teaching: The relevance of Wittgenstein's concept of language games. *Humanizing Language Teaching Magazine*, 4 <http://www.hltmag.co.uk/jul06/mart01.htm>
- Frost, J., Wortham, S., & Reifel, S. (2005). *Play and child development (2nd ed)*. Upper Saddle

River: Merrill/Prentice Hal

Ganz, J. B., & Flores, M. M. (2009). The effectiveness of direction instruction for teaching language to children with autism spectrum disorders: Identifying materials. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39(1), 75–83.

Gilliam, C. S., & Konstantareas, M. M. (2007). Symbolic play in children with autism spectrum disorder. *Journal of Autism Development Disorder*, 37(7), 1215–1223.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10803-006-0263-2>

Ginsburg, K. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent–child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182–191.

Ginsburg, H. P., Lee, J. S., & Boyd, J. S. (2008). Mathematics education for young children: What it is and how to promote it. *Social Policy Report: Giving child and youth development knowledge away*, 22(1), 1–23.

Gönen, M. & Dalkılıç, N.(2003). *Çocuk eğitiminde drama yöntem ve uygulamalar*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Gopnik, A. (2016). *The gardener and the carpenter: What the new science of child development tells us about the relationship between parents and children*. Macmillan

Gopnik, A., & Wellman, H. M. (2012). Reconstructing constructivism: Causal models, Bayesian learning mechanisms, and the theory theory. *Psychological Bulletin*, 138(6), 1085–1108.
<https://doi.org/10.1037/a0028044>

Gottlieb, J., Lopes, M., & Oudeyer, P. Y. (2016). Motivated cognition: Neural and computational mechanisms of curiosity, attention, and intrinsic motivation. In *Recent developments in neuroscience research on human motivation*. Emerald Group Publishing.
<https://doi.org/10.1108/S0749-74232016000019017>

Gray, C. & White, A.G. (2003). *Κοινωνική Προσαρμογή. Πρακτικός οδηγός για αυτιστικά παιδιά και παιδιά με σύνδρομο Asperger*. Μτφρ. Ε. Μιχαλέτου, Α. Κορογιαννάκη. Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλα.

Greenman, N. P., & Kimmel, E. B. (1995). The road to multicultural education: Phatales of resistance. *Journal of Teacher Education*, 46, 360-368.

Guldburg, K. (2010). Educating children on the autism spectrum: Preconditions for inclusion and notions of “best autism practice” in the early years. *British Journal of Special Education*, 37(4), 168–174

- Guralnick, M. J. (1990). Social competence and early intervention. *Journal of Early Intervention*, 3–14
- Guralnick, M. J., Connor, R. T., Hammond, M. A., Gottman, J. M., & Kinnish, K. (1996). The peer relations of preschool children with communication disorders. *Child Development*, 67(2), 471
- Heikkinen, H. (2004). *Serious playfulness – Drama education for teachers*. Vantaa: Dark Oy, Kansanvalistusseura
- Heimann, K. S., & Roepstorff, A. (2018). How playfulness motivatesputative looping effects of autonomy and surprise. *Frontiers in Psychology*, 9, Article 1704. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01704>
- Henderson, M. & Lasley, E. (2014). Creating Inclusive Classrooms through the Art, *Dimensions of Early Childhood*. Vol 22, No 3.
- Hino, Y. (2003). Restriction and individual expression in the "play activity/zokei asobi". *Journal of Aesthetic Education*, 37(4), 16 - 26
- Hughes, 1999). *Children, Play, and Development Children*. Allyn and Bacon, 1999
- Husin, I. E., Abou-Shouk, M. A. and Khalifa, G. S. A. (2013). Evaluating tourism and hospitality graduates: perceptions of stakeholders in Egypt., in *Proceedings of the 3rdRegional Conference on Tourism Research*, 29-31 Oct, 2013, Langkawi, Malaysia, pp. 764–774
- Hutagalung, F., Lai, L., & Adams, D. (2020). The effects of dramatic play on vocabulary learning among preschoolers. *Journal of Nusantara Studies (JONUS)*, 5(1), 294-314. <https://doi.org/10.24200/jonus.vol5iss1pp294-314>
- Irvin, M. (2017). The Importance of Play in Early Childhood Education. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:266437100>
- Jennings, S. (2005). *Εισαγωγή στη δραματοθεραπεία*. Αθήνα : Εκδόσεις Σαββάλα.
- Johnson, L & O’Neill, C (Eds.) (1984). *Dorothy Heathcote: Collected writings on education and drama*. London: Hutchinson
- Johnson, J. E., Al-Mansour, M., & Sevimli-Celik, S. (2015). Researching play in early childhood. In O. N. Saracho (Ed.), *Handbook of research methods in early childhood education: Review of research methodologies*, Vol. 2, pp. 473–506). IAP Information Age Publishing

- Jung, E., & Jin, B. (2015). College coursework on children's play and future early childhood educators' intended practices: The mediating influence of the perceptions of play. *Early Childhood Educational Journal*, 43(4), 299–306.
- Kasari, C., Chang, Y., & Patterson, S. (2013). Pretending to play or playing to pretend: The case of autism. *American Journal of Play*, 6(1), 124–135. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4662258/>
- Kavitha, K.K. (2016) The Changing Paradigm of India-Nepal Relations: Problems and Prospects. *Journal of Research in Business and Management*, 4, 10-15.
- Kempe, A. επιμ. (2005). *Εκπαιδευτικό Δράμα και Ειδικές Ανάγκες*. Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκης.
- Khalifa, G. S. A. et al. (2021). The Role of Holistic Approach Service Quality on Student's Behavioural Intentions: The Mediating Role of Happiness and Satisfaction, City University *eJournal of Academic Research (CUEJAR)*, 3(1), pp. 12–32.
- Kidd, C., & Hayden, B. Y. (2015). The psychology and neuroscience of curiosity. *Neuron*, 88(3), 449–460. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2015.09.010>
- Κοντογιάννη, Α. (2012). *Η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.
- Kossyvakis, L., & Papoudis, D. (2016). A review of play interventions for children with autism at school. *International Journal of Disability, Development and Education*, 63(1), 45–63. [https://DOI:10.1080/1034912X.2015.1111303](https://doi.org/10.1080/1034912X.2015.1111303)
- Κουρετζής, Α. (1991). *Το θεατρικό παιχνίδι (παιδαγωγική θεωρία, πρακτική και θεατρολογική προσέγγιση)* Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Κουρετζής, Α & Παρζακόνη Α. (2012). Θεατρικό παιχνίδι: η δια του θεάτρου παιδεία, Θέατρο & Εκπαίδευση: δεσμοί αλληλεγγύης. Στο Γκόβας Ν., Κατσαρίδου Μ., Μαυρέας Δ. (επιμ.). *Θέατρο & Εκπαίδευση δεσμοί αλληλεγγύης*. Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το θέατρο στην εκπαίδευση. Διαθέσιμο στο: <http://www.theatroedu.gr/>
- Landreth, G. L. (2012). *Play therapy the art of relationship*. Routledge.
- Lang, R., Machalicek, W., Rispoli, M., O'Reilly, M., Sigafos, J., Lancioni, G., . . . Didden, R. (2014). Play skills taught via behavioral intervention generalize, maintain, and persist in the absence of socially mediated reinforcement in children with autism. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8, 860–872.
- Lantz, J. F., Nelson, J. M., & Loftin, R. L. (2004). Guiding children with autism in play: Applying the integrated play group model in school settings. *Teaching Exceptional Children*, 37(2), 8–14.

- Λενακάκης, Α. (2013). Η μορφοπαιδευτική αξία του παιχνιδιού και του θεάτρου στην εκπαίδευση. Στο Γραμματάς, Θ. (επιμ.) (2013). *Το Θέατρο ως μορφοπαιδευτικό αγαθό και καλλιτεχνική έκφραση στην Εκπαίδευση και την Κοινωνία*. Διδακτικό Εγχειρίδιο στο πλαίσιο του Προγράμματος «Θαλής». Αθήνα: ΕΚΠΑ, σσ. 58-77
- Leslie, A. M. (1987). Pretense and representation: The origins of" theory of mind. *Psychological Review*, 94(4), 412–426. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.4.412>
- Lewis, Jill Boucher, Laura Lupton., V. (2000). Relationships between symbolic play, functional play, verbal and non-verbal ability in young children. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 35(1), 117- 127
- Lillard, A. S. (2017). Why do the children (pretend) play??. *Trends in Cognitive Sciences*, 21(11), 826–834. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2017.08.001>
- Lynch, M. (2015). More Play, Please: The Perspective of Kindergarten Teachers on Play in the Classroom. *American Journal of Play*, v7 n3 p347-370
- MacManus, C., MacDonald, R. & Ahearn, W.H.(2015). Teaching and generalizing pretend play in children with autism using video modeling and matrix training. *Behav. Intervent.* 30: 191–218 doi: 10.1002/bin.1406.
- Martin, P., & Caro, T. M. (1985). On the functions of play and its role in behavioral development [Academic Press]. *Advances in the Study of Behavior*, 15, 59–103. [https://doi.org/10.1016/S0065-3454\(08\)60487-8](https://doi.org/10.1016/S0065-3454(08)60487-8)
- Mastrangelo, S. (2009). Harnessing the power of play opportunities for children with autism spectrum disorders. *Council for Exceptional Children*, 42(1), 34–44.
- McClintock, B. A. (1984). *Drama for mentally Handicapped Children*. London: Human Horizons Series.
- McLoyd, V. (1983). The effects of the structure of play objects on the pretend play of low-income preschool children. *Child Development*, 54(3), 626 – 635
- Meckley, A. (2002). *Observing children's play: Mindful methods*. Paper presented to the *International Toy Research Association*, London, 12 August 2002.
- Mielonen, A., & Paterson, W. (2009). Developing literacy through play. *Journal of Inquiry and Action in Education*, 3(1), 15–46. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1134673.pdf>

- Mills, P. E., Beecher, C. C., Dale, P. S., Cole, K. N., & Jenkins, J. R. (2014). Language of Children With Disabilities to Peers at Play: Impact of Ecology. *Journal of Early Intervention*, 36(2), 111-130. <https://doi.org/10.1177/1053815114561518>
- Montessori, M. (1965). *Spontaneous activity in education*. New York: Schocken Books
- Mooney, C. G. (2000). *Theories of childhood: An introduction to Dewey, Montessori, Erikson, Piaget and Vygotsky*. Redleaf Press.
- Morrison, R. S., Sainato, D. M., Benchabaan, D., & Endo, S. (2002). Increasing play skills of children with autism using activity schedules and correspondence training. *Journal of Early Intervention* 25(1):58-72 doi:[10.1177/105381510202500106](https://doi.org/10.1177/105381510202500106)
- Movahedazarhouligh, S. (2018). Teaching play skills to children with disabilities: Research-based intervention and practices. *Early Childhood Education Journal*. 46, 587–599 (2018). <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0917-7>
- Murdock, L.C., Ganz, J. & Crittendon, J.(2013). Use of an iPad Play Story to Increase Play Dialogue of Preschoolers with Autism Spectrum Disorders. *J Autism Dev Disord* 43, 2174–2189 (2013). <https://doi.org/10.1007/s10803-013-1770-6>
- Neelands, J. (1998). *Beginning Drama 11–14*. London: David Fulton Publishers.
- Ogienko, O., & Rolyak, A. (2009). *Model of professional teachers' competences formation: European dimension*. TEPE 3rd annual conference teacher education policy in Europe: Quality in teacher education, May 2009, Umea University, Sweden, Proceedings, available on <http://tepe.wordpress.com/proceedings/tepe-2009-proceedings/>
- O'Neil, C. (1995). *Drama worlds: A framework for process drama*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Παπαδόπουλος Σ. (2010). *Με τη γλώσσα του θεάτρου. Η διερευνητική δραματοποίηση στη διδασκαλία της γλώσσας*, Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος
- Perez, J., & Feigenson, L. (2020). Violations of expectation trigger infants to search for explanations. *Cognition*, 218, Article 104942. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2021.104942>
- Peter, M. (2009). *Drama: narrative pedagogy and socially challenged children*. British Journal of Special Education.
- Piaget (1962). *Play, Dreams, and Imitation in Childhood*. Jean Piaget. Norton, 1962.
- Power, T. G., Chapieski, M. L., & McGrath, M. P. (1985). Assessment of individual differences in infant exploration and play. *Development Psychology*, 21(6), 974 - 981

- Richard S, Baud-Bovy G, Clerc-Georgy A, Gentaz E. (2020). The effects of a 'pretend play-based training' designed to promote the development of emotion comprehension, emotion regulation, and prosocial behaviour in 5- to 6-year-old Swiss children. *Br J Psychol.* 2021 Aug;112(3):690-719. doi: 10.1111/bjop.12484.
- Rock, A. (2022). *Important types of play for growing children.* Verywell Family.
- Rutherford, M., Young, G. D., Hepburn, S., & Rodgers, S. J. (2007). A longitudinal study of pretend play in autism. *Journal of Autism & Development Disorders*, 31(6), 1024–1039. [https://doi: 10.1007/s10803-006-0240-9](https://doi.org/10.1007/s10803-006-0240-9)
- Samuelsson, I. P., & Johansson, E. (2006). Play and learning: Inseparable dimension in preschool practice. *Early Child Development and Care* 176(1), 47 - 65.
- Santer, J., Griffiths, C., & Goodall, D. (2007). *Free play in early childhood: A literature review.* London: National Children's Bureau
- Σαρρής, Α.** (2003). Το θεατρικό παιχνίδι ως επικοινωνιακό διάμεσο στα βαρήκοα παιδιά: η διαμεσολαβητική λειτουργία του σωματικού σχήματος. *Επιστήμες της Αγωγής*, τεύχος 1/2003, 113-128.
- Sherrat, D. & Peter, M. (2000). *Developing Play Drama in Children with Autistic Spectrum Disorders.* London: David Fulton Publishers.
- Slade, P. (1980). *Child drama.* London: Hodder and Stoughton.
- Σπανάκη, Ερ., (2014): *Επίδραση ψυχοκινητικής αγωγής με στοιχεία θεατρικού παιχνιδιού στην ανάπτυξη νηπίων με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.* Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Πατρών
- Παπαευθυμίου, Τ. (2022). *Απόψεις εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής για τα οφέλη του θεατρικού παιχνιδιού στην κοινωνική ανάπτυξη μαθητών με νοητικές και αναπτυξιακές αναπηρίες.* Μεταπτυχιακή Διατριβή. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Schulz, L. (2012). The origins of inquiry: Inductive inference and exploration in early childhood. *Trends in Cognitive Sciences*, 16(7), 382–389. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2012.06.004>
- Shaffer, D. R. (2005). Extrafamilial influences II: Peers as socialization agents. In M. Sordi (Eds.), *Social and personality development* (pp.419-454). Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
- Sharpe, P. (1997). The benefits of play for children with down syndrome. *Teaching and Learning*, 12(2), 87-92.

- Sherratt, D., & Peter, M. (2002). *Developing play and drama in children with autistic spectrum disorders*. David Fulton
- Singer, D. G., & Singer, J. L. (1990). *The house of make-believe: Children's play and the developing imagination*. Harvard University Press. [https:// doi.org/10.4159/9780674043688](https://doi.org/10.4159/9780674043688)
- Sobel, D. M., Tenenbaum, J. B., & G
- Somers, J. (2003). Betwix and between pedagogy and art in the initial education of teachers of drama. In, *Heikkinen, Hannu, Special Interest Fields of Drama, Theatre and Education, The IDEA Dialogues*. Jyvaskyla, Finland: Jyvaskyla University Press.
- Spence, S. H., (2003). Social skills training with children and young people: Theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health*, 8 (2), 84-96
- Stahl, A. E., & Feigenson, L. (2019). Violations of core knowledge shape early learning. *Topics in Cognitive Science*, 11(1), 136–153. [https://doi.org/ 10.1111/tops.12389](https://doi.org/10.1111/tops.12389)
- Stirrup, J., Evans, J. & Davies, B. (2017). Early Years Learning, play pedagogy and social class. *British Journal of Sociology of Education*, 38 (6), pp. 872-886. DOI:10.1080/01425692.2016.1182010
- Togia, G., Charitaki, G., Charitaki, G., & Soulis, S. (2017). Special Educators' Perceptions about Learning Fundamental Social Skills through Theatrical Play: The Case of Children with Special Educational Needs. *Asian Journal of Applied Science and Technology (AJAST)*. Volume 1, Issue 6, Pages 95-100,
- Toth, K., Munson, J. N., Meltzoff, A., & Dawson, G. (2006). Early predictors of communication development in young children with autism spectrum disorder: Joint attention, imitation, and toy play. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 36(8), 993–1005. <https://doi.org/10.1007/s10803-006-0137-7>
- Trawick-Smith, J., & Waite, P. (2009). *Science in support of play: A case-for play-based preschool programs*. The Center for Early Childhood
- Τσιάρας, Α. (2004). Το θεατρικό Παιχνίδι στο Δημοτικό Σχολείο. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών θεμάτων*. Τεύχος 9
- Ulldemolins, C. (2014). *Use of drama techniques as a methodology to teach English in infant education by teachers in Catalonia* (Master's Thesis). Universitat de Vic, Catalunya
- Venuti, P., De Falco, S., Esposito, G., & Bornstein, M. H. (2009). Mother–child play: Children with Down syndrome and typical development. *American Journal on Intellectual and*

Developmental Disabilities, 114(4), 274- 288. <https://doi.org/10.1352/1944-7558-114.4:274-288>

Vygotsky, L. (1966). Play and its role in mental development. *Soviet Psychology*, 5, 6 – 18.

Vygotsky, L. S. (1978). Play and its role in the mental development of the child. In J. S.

Wood, E. A. (2014a). Free choice and free play in early childhood education: Troubling the discourse. *International Journal of Early Years Education*, 22(1), 4–18. <https://doi.org/10.1080/09669760.2013.830562>

Yugman, M., Garner, A., Hutchinson, J., Hirsh-Pasek, K., & Michnick Golinkoff, R. (2018). The Power of Play: A Pediatric Role in Enhancing Development in Young Children. *Pediatrics*, 142(3), 1–18. <https://doi.org/10.1542/peds.2018-2058>

Wood, E. (2007). Reconceptualising child-centred education: Contemporary directions in policy, theory and practice in early childhood. *Forum*, 49 (1 & 2), 119 - 133.

Zimmer, R. (2007). *Εγχειρίδιο Ψυχοκινητικής. Θεωρία και Πράξη της Ψυχοκινητικής Παρέμβασης*. (Επιστημονική επιμέλεια: Καμπάς Α.).Αθήνα: Εκδόσεις Αθλότυπο.

Zlatic, L., Bjekić, D., Marinković, S., & Bojović, M. (2014). Development of teacher communication competence. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 606 – 610.

Zosh, J. M., Hirsh-Pasek, K., Hopkins, E. J., Jensen, H., Liu, C., Neale, D., Solis, S. L., & Whitebread, D. (2018). Accessing the inaccessible: Redefining play as a spectrum. *Frontiers in Psychology*, 9, Article 1124. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01124>

Zsolnai, A. (2002). Relationship between children’s social competence, learning motivation and school achievement. *Educational Psychology*, 22(3), 317-329.